

YATIRIMCILAR

Yatırımcılar

Bu bölümde önce yurtiçindeki tasarruflar değerlendirilecektir. Ardından, pay senedi yatırımcılarına ilişkin veriler incelenecek, yabancı yatırımcılarla ilgili veriler detaylı olarak ele alınacaktır. Özel sektör borçlanma senetleri, varant, sertifika, varlığa dayalı menkul kıymet (VDMK) ve varlık teminatlı menkul kıymet (VTMK) yatırımcılarının profilinin ele alınmasını takiben, yatırım fonu ve emeklilik yatırım fonu yatırımcılarına ait bilgilere yer verilecektir.

Sermaye piyasasında değerlendirilen tasarrufların payı toplamın %32'si kadardır.

Yatırım Tercihleri

Toplam yurtiçi tasarruflar, 2013 sonu itibariyle önceki yıla göre %14 artarak 1,3 trilyon TL'ye ulaşmıştır.

Toplam tasarruflarda 2013 yılında sermaye piyasası araçlarının payı gerilerken, mevduatın payı artmıştır. Yurtiçi tasarruflarda en yüksek paya sahip olan mevduat, 2013 yılında %23 artışla 911 milyar TL'ye çıkmıştır. Mevduatın toplam tasarruflardaki payı 6 puan artarak %68'e yükselirken, artış ağırlıklı olarak döviz tevdiat hesaplarından kaynaklanmıştır.

Yurtiçi Tasarruflar (Mn.TL)	2013/2012					Değişim
	2009	2010	2011	2012	2013	
Toplam Tasarruf Dağılımı	746,242	899,024	984,532	1,184,924	1,349,352	13.9%
Mevduat	482,562	572,282	662,629	740,220	911,709	23.2%
SGMK	102,898	118,612	141,821	181,506	186,897	3.0%
Pay Senedi	122,071	165,131	139,168	212,696	195,253	-8.2%
Yatırım Fonları	38,711	42,998	40,914	50,502	55,493	9.9%
Yurtiçi Yerleşikler	621,918	726,050	805,170	909,282	1,087,884	19.6%
Mevduat	471,160	559,002	637,660	706,723	878,168	24.3%
SGMK	71,381	68,002	73,524	78,974	81,189	2.8%
Pay Senedi	40,666	56,048	53,072	73,083	73,034	-0.1%
Yatırım Fonları	38,711	42,998	40,914	50,502	55,493	9.9%
Yurtdışı Yerleşikler	124,324	172,974	179,362	275,642	261,468	-5.1%
Mevduat	11,402	13,280	24,969	33,497	33,541	0.1%
SGMK	31,517	50,610	68,297	102,532	105,708	3.1%
Pay Senedi	81,405	109,083	86,096	139,613	122,219	-12.5%

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, TCMB, BDDK, MKK

Tasarruf sahiplerini, yurtiçi ve yurtdışı yerleşik olarak iki grupta incelemek faydalı olacaktır. Portföyleri 1,1 trilyon TL seviyesinde olan yurtiçi yerleşiklerin toplam tasarruflar içindeki payı 2013 sonu itibariyle %81'dir. Bu pay bir önceki yıla göre 4 puan artmıştır.

2013 sonu itibariyle yurtiçi yerleşiklerin sermaye piyasasında değerlendirdiği yatırımlar portföylerinin %19'unu oluşturmaktadır. 2012 yılında bu pay %22 idi.

Ağırlıkla SGMK ürünlerine yatırımları içeren yatırım fonlarının (emeklilik yatırım fonları dahil) yurtiçi yerleşiklerin toplam tasarrufları içindeki payı ise 2012 yılında %5,6'dan 2013 yılında %5,1 seviyesine gerilemiştir.

2012 yılında yurtiçi yerleşiklerin tasarruflarının %8'ine yükselen yerli yatırımcıların pay senedi portföyleri, 2013'te pay senedi fiyatlarındaki gerilemeyle %7'ye inmiştir.

2013 sonunda yurtdışı yerleşiklerin toplam yatırımları ise %5 azalarak 261 milyar TL'ye gerilemiştir. Pay senetleri 2012 sonunda yurtdışı yatırımcıların portföylerinin %51'ini oluşturuyorken, bu pay hisse senetlerindeki değer azalışının da etkisiyle 2013 sonunda %43'e inmiştir.

**Yurtdışı yerleşiklerin
toplam
yatırımlarının
%43'ünü pay
senetleri
oluşturmaktadır.**

Genel Tanımlar

Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK); kaydileştirmesini yaptığı pay senedi, yatırım fonları, özel sektör borçlanma senetleri, varantlar ve VDMK-VTMK'lara ilişkin detaylı verileri yıllık olarak Birliğimize sağlamaktadır.

Raporun ilerleyen kısımlarında yer alan hesap ve yatırımcı sayıları, hesabında pay senedi, yatırım fonu, özel sektör borçlanma aracı, varant ve sertifika veya VDMK-VTMK olan yatırımcıları ifade etmektedir. Portföy değerleri ise bu yatırımcıların sahip oldukları menkul kıymetlerin piyasa değerini göstermektedir. Borsa yatırım fonları, pay senedi grubunda değil, yatırım fonları grubunda ele alınmaktadır.

Yatırımcılar çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Öncelikle, yerli ve yabancı olarak bir sınıflama yapılmıştır. Yerli yatırımcılar, yurtdışında yerleşik de olsa Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını ifade etmektedir. Yabancı yatırımcılar ise benzer şekilde, Türkiye'de ikâmet ediyor olsa dahi yabancı uyruklu kişileri tanımlamaktadır.

Yerli ve yabancı sınıflandırmasının ardından yatırımcılar fon, tüzel, gerçek ve diğer şeklinde dört grupta toplanmıştır. Fon, menkul kıymet yatırım fonlarını kapsamaktadır. Yerli yatırımcılar grubunda yatırım ortaklıkları ayrı bir kategoride sınıflandırılmıştır. Tüzel kişiler; banka, aracı kurum ve holdingler de dahil olmak üzere, anonim ve limited şirketler için kullanılmaktadır. Gerçek kişiler, bireysel yatırımcıları ifade etmektedir. Vakıf, kooperatif gibi kurumlar ise diğer kategorisinde yer almaktadır.

Pay Senedi Yatırımcıları

Pay senetleri bölümünde, pay senedi yatırımcı sayıları ile birlikte yatırımcı portföy değerlerine yer verilmektedir. Ardından, toplam portföy büyüklükleri, portföy dilimleri ve yaş grupları dikkate alınarak bireysel yatırımcılara ilişkin bir analiz yapılmaktadır. Yerli ve yabancı pay senedi yatırımcılarının getirileri ise ayrı bir bölümde incelenecektir.

Yatırımcı Sayıları

2012 yılında hafif bir gerileme gösteren toplam yatırımcı sayısı 2013'te %2'lik bir artış kaydetmiştir. Artışta büyük ölçüde yerli bireysel yatırımcı sayılarında yaşanan yükseliş etkili olmuştur. Son bir yıl içinde yerli bireysel yatırımcı sayısı 19.798 kişi, yabancı bireysel yatırımcı sayısı ise 1.122 kişi artmıştır.

Pay Senedi Yatırımcı Sayıları						2013/2012
Yatırımcı Kategorisi	2009	2010	2011	2012	2013	Değişim
Yerli	993,253	1,035,612	1,090,059	1,080,262	1,100,854	1.9%
Fon	223	255	277	294	331	12.6%
Yatırım Ortaklığı	37	39	42	35	32	-8.6%
Tüzel	2,392	2,640	3,111	4,317	5,064	17.3%
Bireysel	990,388	1,032,456	1,086,400	1,075,364	1,095,162	1.8%
Diğer	213	222	229	252	265	5.2%
Yabancı	7,008	7,523	7,732	8,304	9,555	15.1%
Fon	2,053	2,188	2,085	2,245	2,302	2.5%
Tüzel	856	1,036	1,100	1,227	1,299	5.9%
Bireysel	4,094	4,295	4,545	4,828	5,950	23.2%
Diğer	5	4	2	4	4	0.0%
Toplam	1,000,261	1,043,135	1,097,791	1,088,566	1,110,409	2.0%

Kaynak: MKK

2013 yılında pay senedi yatırımcı sayısı %2 arttı.

Yatırımcı Portföyleri

Pay senedi portföy büyüklüğü, son yıllardaki dalgalı seyrine 2013 yılında da devam etmiştir. Küresel piyasaların seyri ve yurtçindeki politik gelişmeler 2013 yıl sonu itibariyle toplam pay senedi portföyüne %8 azalış olarak yansımıştır. 2012 yılında pay senetleri piyasasındaki yükselişle beraber %53 artarak 213 milyar TL'ye ulaşan portföy değeri, 2013 yılını 195 milyar TL seviyesinde kapatmıştır.

2013 yılında yerli yatırımcıların portföyleri fazla değişmemiştir. Yerli tüzel kişilerin portföyü %2 büyüme kaydederken, yerli bireysel yatırımcıların portföy değerinde %2'lik bir düşüş olmuştur.

2013 sonunda yabancı yatırımcılar, toplam pay senedi portföyünün %63'ünü (122 milyar TL) elinde bulundurmaktadır. Yabancı fonlar, toplam portföyün %45'ine sahiptir. Yabancı fonları, %19 payla yerli bireysel yatırımcılar izlemektedir.

Pay Senedi Portföy Değerleri (Mn.TL)						2013/2012
Yatırımcı Kategorisi	2009	2010	2011	2012	2013	Değişim
Yerli	40,591	55,829	52,860	72,676	73,034	0.5%
Fon	1,717	2,678	2,782	4,711	5,292	12.3%
Yatırım Ortaklığı	259	282	428	438	502	14.6%
Tüzel	11,470	17,673	17,213	26,487	26,943	1.7%
Bireysel	24,505	32,587	29,959	37,731	36,950	-2.1%
Diğer	2,641	2,609	2,477	3,308	3,346	1.2%
Yabancı	83,696	109,581	86,851	140,529	122,219	-13.0%
Fon	59,576	75,977	61,096	98,354	86,988	-11.6%
Tüzel	23,667	33,187	25,400	41,700	33,332	-20.1%
Bireysel	441	406	346	462	500	8.4%
Diğer	12	11	9	13	1,399	A.D.
Toplam	124,288	165,409	139,710	213,205	195,253	-8.4%

Kaynak: MKK

A.D.: Anlamli değil

Yabancı fonlar 87 milyar TL ile en yüksek portföye sahip yatırımcı grubu iken, yerli fonlar 5 milyar TL ile toplamda ancak %3 paya sahiptir.

2013 yılında yerli tüzel yatırımcıların sayısı %17 artarken, bu yatırımcıların pay senedi portföyü %2 artışla 27 milyar TL'ye yükselmiştir.

Yatırımcı Sayısına Göre Portföy Büyüklükleri

Bu bölümdeki tablolarda, yatırımcı gruplarının her biri kendi içinde portföy büyüklüklerine göre sıralanmıştır. Ardından, portföy büyüklüğünde onuncu, yüzüncü vb. sıradaki yatırımcılar belirlenerek sınıflandırmalar yapılmıştır.

2.302 yabancı fon 87 milyar TL portföy büyüklüğüne sahiptir. İlk on yabancı fon 19 milyar TL değerinde pay senedi portföyüne sahiptir. Bu on fon, toplam pay senedi yatırımlarının %10'unu oluşturmaktadır. Diğer taraftan, 331 yerli yatırım fonunun pay senedi portföy büyüklüğü ise yabancı fonların hayli gerisinde olup, 5 milyar TL'de kalmaktadır.

Ayrı bir kategoride yer alan yatırım ortaklıklarının portföy büyüklüğünün %87'sine ilk on kurum sahiptir. Bu on şirketin toplam portföyü 435 milyon TL'dir.

Yerli tüzel yatırımcı sayısı yabancı tüzel yatırımcıların yaklaşık dört katı kadar olsa da, portföy büyüklükleri yabancıların %81'i kadardır. İlk on yerli tüzel yatırımcı toplam pay senedi portföyünün %6'sını oluşturmaktadır.

Yabancı tüzel yatırımcılarda ise ilk on yabancı şirket 10 milyar TL'lik portföy ile toplam pay senedi portföyünün %5'ine sahiptir. Bu veriler, on yabancı şirket ve on yabancı fonun Borsa İstanbul'daki halka açık pay senetlerinin yaklaşık %15'ine sahip olduğu sonucunu vermektedir.

**10 yabancı şirket ve
10 yabancı fon,
Borsa İstanbul'daki
halka açık pay
senetlerinin %15'ine
sahiptir.**

Yatırımcı Sayılarına Göre Portföy Büyüklükleri Sıralaması (2013)				
Yatırımcı Türü	Yerli		Yabancı	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
Yatırım Fonu	10	2,026	10	19,172
	100	4,911	100	54,042
	331	5,292	1,000	84,709
			2,302	86,988
Yatırım Ortaklığı	10	435		
	32	502		
Tüzel	10	12,317	10	10,207
	100	24,522	100	25,695
	1,000	26,928	1,000	33,314
	5,064	26,943	1,299	33,332
Bireysel	10	5,167	10	282
	100	11,147	100	408
	1,000	17,817	1,000	486
	10,000	25,354	5,950	500
	100,000	33,894		
	500,000	36,933		
	1,000,000	36,950		
1,095,162	36,950			
Diğer	10	3,091	4	1,399
	100	3,346		
	265	3,346		
Toplam	1,100,854	73,034	9,555	122,219

Kaynak: MKK

Bireysel yatırımcılarda 1,1 milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının toplam portföyü 37 milyar TL'dir.

Yerli bireylerin portföy dağılımına daha detaylı bakıldığında, yatırımcılar arası yoğunlaşmanın yüksek olduğu görülmektedir. İlk on yatırımcının 5 milyar TL'lik portföyü, toplam bireysel yatırımcı portföyünün %14'ü kadardır. Öte yandan, portföy büyüklüğüne göre sıralamada ilk 1.000 yatırımcının portföy büyüklüğü, kalan 1.094.162 bireysel yerli yatırımcının portföy büyüklüğüne neredeyse eşittir.

Vakıf, kooperatif gibi diğer yerli yatırımcıların ise 3,3 milyar TL büyüklüğünde portföyü bulunmaktadır. Bu portföyün tamamına yakını ilk on yatırımcıya aittir.

Yerli Bireysel Yatırımcılar

Bu bölümde yerli bireysel yatırımcıların pay senedi portföy büyüklükleri çeşitli dilimlerde sıralanmıştır.

1 milyon TL'nin üzerinde pay senedi yatırımı olan 3.262 bireysel yatırımcı, bireysel yatırımcı portföyünün %58'ini oluşturmaktadır. Bu yatırımcıların kişi başına ortalama portföy değeri 6,6 milyon TL'dir.

İlk 1.000 yatırımcının portföy büyüklüğü, kalan 1.094.162 bireysel yerli yatırımcının portföy büyüklüğüne neredeyse eşittir.

Portföy Dilimlerine Göre Yerli Bireysel Yatırımcılar (2013)				
Piyasa Değeri (TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı (Pay)	Portföy Değeri (Pay)
0.01-10,000	881,968	961	80.5%	2.6%
10,001-50,000	142,336	3,275	13.0%	8.9%
50,001-100,000	33,041	2,318	3.0%	6.3%
100,001-500,000	30,845	6,366	2.8%	17.2%
500,001-1,000,000	3,710	2,586	0.3%	7.0%
>1,000,000	3,262	21,444	0.3%	58.0%
Toplam	1,095,162	36,950	100%	100%

Kaynak: MKK

Diğer taraftan, 10.000 TL'nin altında pay senedi yatırımı olan yerli bireysel yatırımcı sayısı 881.968 iken, bu grupta kişi başı portföy büyüklüğü 1.090 TL'de kalmaktadır.

Yerli bireysel yatırımcıların kişi başı ortalama portföy büyüklüğü önceki yıla göre %5 azalarak 33.740 TL olmuştur.

Yerli bireysel yatırımcılar yaş gruplarına göre incelendiğinde, en fazla yatırımcının bulunduğu yaş aralığının 35-44 ile 45-54 grupları olduğu görülmektedir. Bu iki yaş grubu, toplam yatırımcıların %57'sini oluşturmaktadır. Yine bu iki yaş grubunu kapsayan yatırımcıların toplam portföy büyüklüğü de 19 milyar TL ile toplam bireysel yatırımcı portföyünün %53'üne denk gelmektedir.

Yaş Gruplarına Göre Yerli Bireysel Yatırımcılar (2013)			
Yaş Aralığı	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Ortalama Portföy Değeri (TL)
0-24	15,600	477	30,591
25-34	142,222	2,344	16,482
35-44	319,531	8,067	25,246
45-54	299,749	11,335	37,817
55-64	196,024	6,787	34,622
65+	122,036	7,940	65,062
Toplam	1,095,162	36,950	33,740

Kaynak: MKK

Yerli bireysel yatırımcıların kişi başı ortalama portföy büyüklüğü önceki yıla göre %5 azalarak 33.740 TL olmuştur.

Daha önce de belirtildiği gibi bireysel yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğü 34.000 TL civarındadır.

25-34 yaş grubunda 16.000 TL olan ortalama portföy büyüklüğü, 65 ve üzeri yaşa sahip olan yatırımcılarda 65.000 TL'ye yükselmektedir.

24 yaş altında pay senedi yatırımı olan 15.600 yatırımcı bulunmaktadır. Bu grup 30.591 TL ile 25-44 yaş aralığından daha yüksek bir ortalama portföy büyüklüğüne sahiptir.

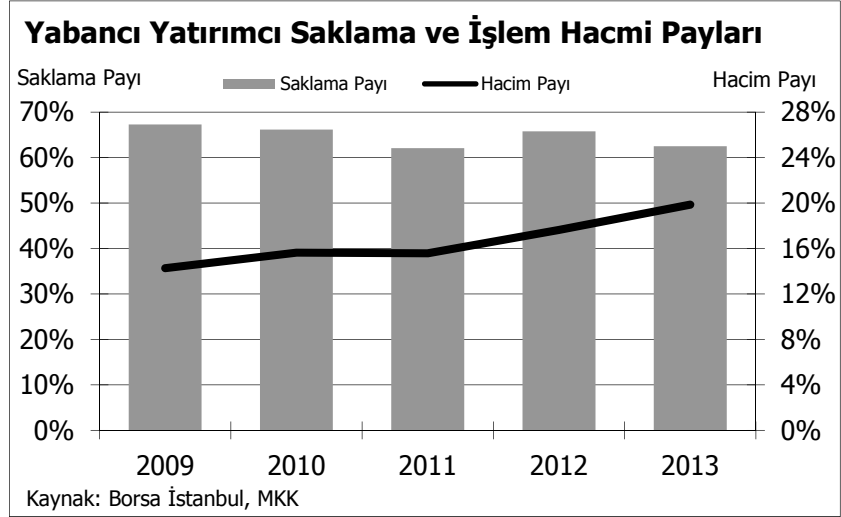
Yabancı Pay Senedi Yatırımcıları

Bu bölümde yabancı pay senedi yatırımcıları incelenmektedir.

Yabancı yatırımcıların Borsa İstanbul'daki şirketlerin halka açık kısmındaki payı 2008 yılında yaşanan küresel krizle birlikte düşüşe geçmiştir. 2009 yılında %67'nin üzerinde bulunan bu oran, 2011'de %62'ye kadar gerilemişti. Yabancıların pay senetlerine ilgisinin tekrar artmaya başlamasıyla 2012 yılı sonunda %66 seviyesine yükselen bu pay, 2013 yılında yeniden gerileme kaydederek %63'e inmiştir.

Yabancı yatırımcıların pay senetlerindeki saklama payı 2013 sonunda %63'e inmiş, işlem hacmi payı ise %20'ye çıkmıştır.

Yabancı yatırımcıların işlem hacmindeki payı 2009 yılında küresel krizin etkileriyle %14'e kadar inmişti. Sonrasında artmaya başlayan bu oran, 2013 yılında %20'ye ulaşmıştır.

Diğer taraftan, 2013 sonunda, pay senetlerinin üçte birini ellerinde tutan yerli yatırımcıların, likiditenin %80'ini yarattığı görülmektedir.

Yabancı Yatırımcıların Pay Senedi Portföy Hareketleri

Bu bölümde yerli ve yabancı yatırımcıların pay senedi portföylerindeki işlemleri değerlendirilmektedir.

2009 yılında yaşanan krizle önemli ölçüde azalan yabancı yatırımcıların işlem hacmi, aynı yılın sonundan 2011'in son çeyreğine kadar artış gösterdikten sonra 2012 yılında %7 azalmıştır. 2013 yılında ise yabancı yatırımcıların işlem hacmi %39 artarak 171 milyar \$'a yükselmiştir.

2013 sonunda yabancı yatırımcıların pay senedi portföylerinin değeri bir önceki yıla kıyasla %28 azalarak 57 milyar \$'a inmiştir. Düşüş para çıkışından değil, portföylerdeki değer azalışından kaynaklanmaktadır. Bu değişimin detayları aşağıda açıklanmaktadır.

Tablodaki "Birincil Piyasa Alış" sütununda, yabancı yatırımcıların halka arzlar ve toptan satışlar pazarında yaptıkları pay senedi yatırımları sunulmaktadır. "İkincil Piyasa Net Alış/Satış" sütununda ise Borsa İstanbul'da yaptıkları net pay senedi alış-satış işlemlerine yer verilmektedir. Bu iki sütunun toplamı ise "Net Sermaye Giriş/Çıkışı"nı göstermektedir.

2009 yılında meydana gelen duraklamanın ardından yabancı yatırımcıların birincil piyasaya ilgisi 2010 ve 2013 yılları arasında artmıştır. 2012 yılında Halkbank'ın ikincil halka arzına gösterdikleri ilgiyi, 2013 yılında Emlak Konut'un ikincil halka arzına da gösteren yabancı yatırımcılar, 3,2 milyar TL büyüklüğündeki halka arzın 2 milyar TL'lik kısmını almıştır.

Yabancı Yatırımcı Verileri			İkincil Piyasa Net		Net	Portföy
(Mn. \$)	İşlem Hacmi	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	Alış/Satış**	Sermaye Giriş/Çıkışı	Değeri Artış/Azalışı
2009	90,237	56,246	99	2,256	2,354	26,594
2010	133,155	71,332	1,280	2,105	3,385	11,701
2011	132,113	46,005	370	-2,011	-1,641	-23,686
2012	123,008	78,545	4,115	5,277	9,391	23,149
2013	171,293	56,954	1,305	-430	875	-22,466

Kaynak: Borsa İstanbul, MKK, Takasbank, TSPB
 *: Birincil piyasa işlemleri, birincil halka arz ve toptan satışlar pazarı işlemlerinde yabancı yatırımcıların aldığı pay senedi tutarlarını göstermektedir.
 **: İkincil piyasa işlemleri, Borsa İstanbul pay senedi piyasasındaki net alış-satış rakamından oluşmaktadır.

İkincil piyasada ise yabancı yatırımcıların 2010 yılı sonunda başlayan satışları, 2011 yılının sonuna kadar devam etmiştir. 2012 yılında tekrar alıma geçen yabancı yatırımcılar, 2013 yılının ikinci yarısından itibaren tekrar satışlara ağırlık vermiştir. Sonuç olarak, yabancı yatırımcılar 2013 yılında net 430 milyon \$'lık pay senedi satmıştır.

Net Sermaye Giriş/Çıkışlarına bakıldığında, yabancı yatırımcıların 2009 ve 2010 yıllarında toplam 5,7 milyar \$'lık alımda bulunduğu görülmektedir. 2011 yılında satıcı konumuna geçen yabancılar, 2012 yılında net 9,4 milyar \$'lık alış gerçekleştirmiştir. 2013 yılında, yabancı yatırımcılar birincil piyasada alışa devam ederken, ikincil piyasada satışa geçmiştir. Neticede, 2013 yılında yabancılar pay piyasasında net 875 milyon \$'lık alış gerçekleştirmiştir.

Yabancıların yıl sonu saklama bakiyeleri ve yıl içindeki net sermaye giriş/çıkışları kullanılarak portföy değer kayıp veya kazançları hesaplanabilmektedir.

Tabloda da belirtildiği gibi, 2012 yılı sonunda yabancı yatırımcıların saklama bakiyesi 78,6 milyar \$'dır. 2013 yılında birincil ve ikincil piyasada net 0,9 milyar \$'lık alış yapan yabancı yatırımcıların, piyasa fiyatlarında hiçbir değişiklik olmaması durumunda, 2013 sonundaki portföy değerleri 79,5 milyar \$ (=78,6+0,9 milyar \$) olacaktır.

**2013 yılında,
yabancı yatırımcılar
pay senedi
işlemlerinde 22
milyar \$ zarar
etmiştir.**

Ancak, yabancıların portföylerinin değeri yıl sonunda 57 milyar \$'a inmiştir. Bir başka ifadeyle, bu yatırımcılar 22,5 milyar \$ (=79,5-57 milyar \$) zarar etmiştir. Bu yatırımcılar önceki yıl eş düzeyde kâr etmişti.

Getiri Karşılaştırması

Yabancı yatırımcıların portföy değerlerinin ve alım-satım işlemlerinin ardından, yatırımlarından elde ettikleri ortalama getiriler de hesaplanabilmektedir. Fakat buna geçmeden önce, yerli yatırımcılar ile bazı kıyaslamalar yapmak yararlı olacaktır.

Yerli yatırımcılara ilişkin veriler, yabancı yatırımcılar için olan tablo ile benzer bir şekilde hazırlanmıştır. Birincil piyasa alışları, yabancı yatırımcılarda olduğu gibi, yerli yatırımcıların birincil halka arz ve toptan satışlar pazarında yatırım yaptığı tutarı göstermektedir.

Yerli Yatırımcı Verileri						
(Mn. \$)	İşlem Hacmi	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı	Portföy Değeri Artış/Azalışı
2009	542,416	27,342	112	-2,256	-2,144	16,318
2010	718,340	36,451	1,497	-2,105	-608	9,717
2011	715,588	28,097	626	2,011	2,636	-10,991
2012	574,205	40,884	1,293	-5,277	-3,984	16,771
2013	691,251	34,152	1,438	430	1,868	-8,600

Kaynak: Borsa İstanbul, MKK, Takasbank, TSPB
 *: Birincil piyasa işlemleri birincil halka arz ve toptan satışlar pazarı işlemlerinde yerli yatırımcıların aldığı pay senedi tutarlarını göstermektedir.
 **: İkincil piyasa işlemleri, Borsa İstanbul pay senedi piyasasındaki net alış-satış rakamından oluşmaktadır.

"İkincil Piyasa Net Alış/Satış" sütunu, yabancı yatırımcıların net alış/satış işlemlerinin tersidir. Yatırımcılar, yabancı ve yerli olarak iki gruba ayrıldığı takdirde, Borsa İstanbul'daki alım-satım işlemlerinin bu iki grup arasında gerçekleştiği düşünülebilir. Diğer bir deyişle, yabancı yatırımcılar pozisyonlarını artırıyorsa, yerli yatırımcıların pozisyonu azalıyor demektir.

Yerli yatırımcıların "Portföy Değer Artış/Azalışı" yabancı yatırımcılarla ilgili bölümde açıklandığı şekilde hesaplanmıştır.

2012 sonunda yerli yatırımcıların portföyü 41 milyar \$'dır. Bu yatırımcılar 2013 yılında halka arzlarda ve toptan satışlar pazarında 1,4 milyar \$'lık alış yapmıştır. İkincil piyasada ise yerli yatırımcılar 0,4 milyar \$'lık alış yapmıştır. Sonuç olarak, yerli yatırımcıların net alış tutarı 1,9 milyar \$ olmuştur. 2013 başındaki saklama bakiyesi dikkate alındığında, toplam portföy değerlerinin 42,9 milyar \$ (=41+1,9 milyar \$) seviyesinde olması gerekirdi. Dolayısıyla, 2013 sonunda saklama bakiyeleri 34 milyar \$ olan yerli yatırımcıların portföyünün değeri 9 milyar \$ (=43-34 milyar \$) azalmıştır. Yerli yatırımcılar 2012 yılında 17 milyar \$ kâr etmişti.

2012'de 17 milyar \$
kâr eden yerli
yatırımcılar 2013
yılında 9 milyar \$
zarar etmiştir.

Getiri Karşılaştırmaları			
	BIST-100 Yatırımcıların Getirisi	Yabancı Yatırımcıların Getirisi	Yerli Yatırımcıların Getirisi
2009	101%	90%	124%
2010	21%	20%	36%
2011	-37%	-33%	-28%
2012	61%	42%	60%
2013	-28%	-28%	-20%

Kaynak: Borsa İstanbul, TSPB

Yerli ve yabancı yatırımcıların ortalama portföy getirileri, kıyaslama açısından ABD doları bazında BIST-100 endeksinin getirileri ile beraber tabloda sunulmuştur.

BIST-100 endeksi getirisi 2012 sonu ve 2013 sonu değerlerini karşılaştırmaktadır. Yabancı ve yerli yatırımcıların getirilerinin hesaplanmasında, sene sonu portföy değerlerinin yanı sıra yıl içinde yaptıkları net alım-satım işlemleri de dikkate alındığı için, BIST-100 getirisi ile yerli ve yabancı yatırımcıların getirileri arasında bir fark oluşmaktadır.

Son beş yıla bakıldığında, borsanın çıkış gösterdiği dönemlerde yerli yatırımcıların getirisinin yabancıların üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Borsa endeksinin gerilediği yıllarda ise, yerli yatırımcıların kaybı nispeten daha düşük olmuştur. Kısacası, son 5 yılda yerli yatırımcılar düzenli olarak yabancıardan daha iyi getiri sağlamışlardır. BIST-100 endeksinin dolar bazında %28 düşüş gösterdiği 2013 yılında, yerli yatırımcıların kaybı %20 olurken, yabancıların %28 olmuştur.

Ortalama Elde Tutma Süresi

Ortalama elde tutma süresini hesaplamak için yatırımcıların ay sonları itibarıyla saklama bakiyelerinin yıllık ortalaması alınarak "ortalama portföy büyüklüğü" hesaplanmıştır. Yıllık işlem hacmi, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğüne bölünerek, ortalama portföyün kaç katı işlem yapıldığını gösteren "devir hızı" bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile devir hızı, portföyün yıl içinde kaç defa değiştirildiğini göstermektedir.

Devir hızının anlaşılmasını kolaylaştırmak için bir örnek açıklayıcı olacaktır. Yılbaşında 100 \$'lık alım yaparak bir portföy oluşturulsun. Daha sonra bu portföy 100 \$'a satılıp başka paylara 100 \$'lık yatırım yapılsın ve yıl sonunda bu yatırım da 100 \$ karşılığında satılsın. İşlem hacmi 400 \$, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğü 100 \$ olacaktır. Devir hızı 4 olarak hesaplanmaktadır. Portföy ise iki defa değişmiştir. Öncelikle, yılbaşında bir portföy oluşmuş, sonra o likide edilerek yeni bir portföy oluşturulmuştur. Özetle portföy, devir hızının yarısı kadar değişmiştir. Örnekteki portföy bir yıl içinde iki defa değiştiğinden "ortalama elde tutma süresi" 6 ay olarak hesaplanmaktadır.

Son 5 yılda yerli yatırımcılar düzenli olarak yabancıardan daha iyi getiri sağlamışlardır.

Yatırımcıların Ortalama Yatırım Vadesi						
	Yabancı			Yerli		
	Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. \$)	İşlem Hacmi (Mn. \$)	Ortalama Elde Tutma Süresi (Gün)	Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. \$)	İşlem Hacmi (Mn. \$)	Ortalama Elde Tutma Süresi (Gün)
2009	39,764	90,237	322	20,621	542,416	28
2010	64,036	133,155	351	31,986	718,340	33
2011	59,054	132,113	326	34,907	715,588	36
2012	62,668	123,008	372	36,069	574,205	46
2013	71,453	171,293	305	39,925	691,251	42

Kaynak: Borsa İstanbul, MKK, Takasbank, TSPB

Yabancı yatırımcıların ortalama elde tutma süresi 2012 yılında 1 yılı aşarken, 2013 yılında 67 günlük bir azalış göstererek 10 aya inmiştir. Azalışta, BIST-100 endeksindeki düşüşlerin tetiklediği panik satışlarının da etkisi olduğu düşünülmektedir.

Yerli yatırımcılarda ise vade çok daha kısa olmaktadır. Bu süre 2013 yılında bir önceki yıla oranla fazla değişmeyerek bir buçuk ay olarak seyretmiştir.

Sonuç

Yabancı yatırımcılar Türkiye'deki pay senetleri piyasasında önemli bir ağırlığa sahiptir. Piyasalarda yaşanan düşüş ile birlikte yabancılar pay senetlerindeki yatırımlarını azaltmış, 2013 yılı sonunda payları %63'e inmiştir.

Diğer taraftan, pay senedi işlemlerinde yabancıların payı 2 puanlık bir artışla 2013 yılında %20'ye çıkmıştır.

2012 yılında pay senedi piyasasında net 9 milyar \$'lık yabancı sermaye girişi yaşanmıştı. 2013 yılında yabancılar ikincil piyasada satışa geçse de, halka arzlardaki alımları sayesinde toplamda 0,9 milyar \$'lık alış gerçekleştirmiştir.

2012 yılında yabancı yatırımcıların portföyü 23 milyar \$ değer kazanmışken, 2013 yılında bu yatırımcıların portföyü 22 milyar dolar değer kaybetmiştir.

BIST-100 endeksinin dolar bazında %28 değer kaybettiği 2013 yılında, yerli yatırımcıların ortalama kaybı %20 olurken, yabancıların ortalama kaybı %28 olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılında yabancı yatırımcıların ortalama elde tutma süresi iki ay azalarak 10 aya inerken, yerli yatırımcılarınki 4 günlük azalışla 42 güne inmiştir.

Yerli yatırımcılar portföylerini ortalama 42 günde bir değiştirmektedir.

Varant ve Sertifika Yatırımcıları

Ağırlıkla yerli bireysel yatırımcılardan oluşan varant ve sertifika yatırımcılarının sayısı piyasalardaki dalgalanmalara paralel olarak 2013 yılında %70 gibi önemli bir oranda artış kaydetmiştir. Varant portföylerinin toplam değeri %36 artışla 12 milyon TL'ye yükselmiş olup tutarın tamamına yakını yine yerli gerçek kişilere aittir.

Varant ve Sertifika Yatırımcı Sayıları					
Yatırımcı Kategorisi	2010	2011	2012	2013	2013/2012 Değişim
Yerli	1,425	2,451	1,938	3,301	70.3%
Fon	0	1	2	2	0.0%
Tüzel	6	4	5	9	80.0%
Bireysel	1416	2,446	1,931	3,290	70.4%
Diğer	3	-	-	-	A.D.
Yabancı	7	6	7	5	-28.6%
Fon	0	1	-	-	A.D.
Tüzel	1	-	-	-	A.D.
Bireysel	6	5	7	5	-28.6%
Toplam	1,432	2,457	1,945	3,306	70.0%

Kaynak: MKK A.D.: Anlamalı Değil

Yabancı portföyündeki artışın tamamı bireysel yatırımcılardan kaynaklanmaktadır. Yerli portföyünde ise, fon ve tüzel yatırımcıların portföy değerleri hızlı bir artış sergilemektedir. Diğer yandan, bu kalemlerin değeri toplam içinde %1'in altında kalmaktadır. 2013 yılında %25 artış kaydeden bireysel yatırımcı portföyü ise, toplam yerli yatırımcı portföyünün %97'sini oluşturmaktadır.

Varant ve Sertifika Portföy Değerleri (TL)					
Yatırımcı Kategorisi	2010	2011	2012	2013	2013/2012 Değişim
Yerli	7,092,357	9,801,416	9,484,458	12,126,422	27.9%
Fon	0	32,000	798	111,602	13893.9%
Tüzel	133,937	10,435	6,847	206,030	2909.1%
Bireysel	6,958,420	9,758,981	9,476,813	11,808,791	24.6%
Diğer	-	-	-	-	A.D.
Yabancı	40,484	96,830	19,070	29,330	53.8%
Fon	0	77,000	-	-	A.D.
Tüzel	100	-	-	-	A.D.
Bireysel	40,384	19,830	19,070	29,330	53.8%
Toplam	7,132,841	9,898,245	9,503,527	12,155,753	27.9%

Kaynak: MKK A.D.: Anlamalı Değil

Özel Sektör Borçlanma Senedi Yatırımcıları

Son yıllarda görece düşük reel faiz oranlarının alternatif ürünlere duyulan ilgiyi arttırmasıyla hızlı bir gelişim sergileyen özel sektör borçlanma araçları piyasası, 2013 yılında yatırımcı sayısı açısından gerileme göstermiştir.

Özel Sektör Borçlanma Senedi Yatırımcı Sayıları						2013/2012
Yatırımcı Kategorisi	2009	2010	2011	2012	2013	Değişim
Yerli	282	4,861	117,514	191,634	164,886	-14%
Fon	-	-	203	282	329	17%
Yatırım Ortaklığı	-	-	18	18	17	-6%
Tüzel	20	456	5,664	6,006	4,304	-28%
Bireysel	252	4,211	111,347	184,570	159,613	-14%
Diğer	10	194	282	758	623	-18%
Yabancı	8	42	1,115	1,984	1,672	-16%
Fon	-	-	13	20	18	-10%
Tüzel	1	10	28	33	38	15%
Bireysel	7	25	1,073	1,928	1,614	-16%
Diğer	-	7	1	3	2	-33%
Toplam	290	4,903	118,629	193,618	166,558	-14%

Kaynak: MKK

2013 itibariyle
166.558 yatırımcının
36 milyar TL
değerinde özel
sektör borçlanma
senedi
bulunmaktadır.

2013 yılında özel sektör borçlanma senetlerine yatırım yapan yatırımcı sayısı bir önceki seneye göre %14 azalarak 166.558'e gerilemiştir. Hesapların %96'sı yerli bireysel yatırımcılara aittir. Diğer taraftan, özel sektör tahvili yatırımı yapan yerli tüzel yatırımcıların da sayısı 1.702 adet azalarak 4.304'e inmiştir.

Bu bölümde 2011 yılı öncesi verilerin fon ve yatırım ortaklığı detayı "Diğer" başlığı altında izlenmektedir. Yatırımcı sayısındaki azalışa karşın, özel sektör borçlanma senetleri portföyü 2013 yılında %29 artışla 36 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Özel Sektör Borçlanma Senetleri Portföy Değerleri (Mn. TL)						2013/2012
Yatırımcı Kategorisi	2009	2010	2011	2012	2013	Değişim
Yerli	536	2,607	13,230	26,788	34,573	29%
Fon	-	-	4,033	9,090	12,891	42%
Yatırım Ortaklığı	-	-	202	393	643	63%
Tüzel	352	720	3,121	5,189	7,439	43%
Bireysel	78	403	4,922	10,436	11,998	15%
Diğer	106	1,484	952	1,680	1,603	-5%
Yabancı	0	248	504	1,267	1,515	20%
Fon	-	-	57	252	262	4%
Tüzel	0	236	347	792	990	25%
Bireysel	0	2	75	168	153	-9%
Diğer	-	10	25	55	110	98%
Toplam	537	2,855	13,734	28,056	36,088	29%

Kaynak: MKK

En büyük portföye yaklaşık 13 milyar TL ile yerli fonlar sahip olup bu tutar toplam büyüklüğün %36'sıdır. Yerli fonları 12 milyar TL ile yerli bireysel yatırımcılar takip etmektedir. Yabancı yatırımcıların portföylerinin büyüklüğü 2013'te %20'lik bir artışla 1,5 milyar TL'ye ulaşmıştır.

VDMK ve VTMK Yatırımcıları

Varlığa Dayalı Menkul Kıymet (VDMK) ile Varlık Teminatlı Menkul Kıymet (VTMK) yatırımları 2013 yılında bir önceki yıla göre %80 artarak 3 milyar TL'ye yaklaşmıştır. 2013 sonu itibariyle toplam 2.606 yatırımcının portföyünde VDMK veya VTMK bulunmaktadır.

Toplam VDMK-VTMK yatırım tutarı %80 artışla 3 milyar TL'ye çıkmıştır.

VDMK-VTMK Yatırımcı Sayıları				2013/2012
Yatırımcı Kategorisi	2011	2012	2013	Değişim
Yerli	29	73	2,580	3434%
Fon	17	54	98	81%
Yatırım Ortaklığı	1	0	1	A.D.
Tüzel	8	12	280	2233%
Bireysel	0	3	2,190	A.D.
Diğer	3	4	11	175%
Yabancı	5	8	26	225%
Fon	1	1	0	A.D.
Tüzel	4	6	10	67%
Bireysel	0	0	15	A.D.
Diğer	0	1	1	0%
Toplam	34	81	2,606	3117%

Kaynak: MKK A.D.: Anlamli Değil

Bu yatırımcıların 26 tanesi yabancı iken toplam portföy büyüklükleri 1,7 milyar TL'dir. Yabancı tüzel yatırımcılar, toplam portföyün %51'ine sahiptir. Yerli yatırımcılarda ağırlık fon ve tüzel yatırımcılarda olmakla birlikte, 2013 yılında gerçekleşen iki kira sertifikası halka arzıyla birlikte bireylerin portföyünde de önemli bir artış gerçekleşmiştir.

VDMK-VTMK Portföy Değerleri (Bin TL)				2013/2012
Yatırımcı Kategorisi	2011	2012	2013	Değişim
Yerli	153,875	547,777	1,198,993	119%
Fon	66,081	334,711	524,907	57%
Yatırım Ortaklığı	250	0	3,500	A.D.
Tüzel	69,151	188,037	475,692	153%
Bireysel	0	530	168,809	31751%
Diğer	18,393	24,499	26,085	6%
Yabancı	407,500	1,035,080	1,653,305	60%
Fon	44,750	4,000	0	A.D.
Tüzel	362,750	977,187	1,464,187	50%
Bireysel	0	0	1,204	A.D.
Diğer	0	53,893	187,913	249%
Toplam	561,375	1,582,857	2,852,297	80%

Kaynak: MKK A.D.: Anlamli Değil

Yatırım Fonu Yatırımcıları

Bu bölümde yatırım fonu katılma belgesine sahip yatırımcılarla ilgili veriler incelenmektedir. Borsa yatırım fonu verileri de yatırım fonu verilerine dahil edilmiştir. 2011 yılı öncesi verilerde fon ve yatırım ortaklığı detayı "Diğer" başlığı altında gösterilmiştir. Bu bölümdeki portföy değerleri MKK'dan alınmış olup, "Finansal Piyasalar" bölümünde yer alan Takasbank kaynaklı verilere göre ufak farklılıklar göstermektedir.

Yatırım Fonu Katılma Belgesi Yatırımcı Sayıları						
Yatırımcı Kategorisi	2009	2010	2011	2012	2013	2013/2012 Değişim
Yerli	2,791,090	2,955,280	2,935,245	2,786,747	2,745,407	-1.5%
Fon	-	-	29	54	44	-18.5%
Yatırım Ortaklığı	-	-	10	9	11	22.2%
Tüzel	57,570	67,602	82,247	74,773	74,505	-0.4%
Bireysel	2,718,442	2,873,196	2,839,767	2,701,762	2,661,242	-1.5%
Diğer	15,078	14,482	13,192	10,149	9,605	-5.4%
Yabancı	23,259	24,932	26,342	23,268	22,712	-2.4%
Fon	-	-	22	21	24	14.3%
Tüzel	282	103	89	79	92	16.5%
Bireysel	22,946	24,800	26,224	23,160	22,588	-2.5%
Diğer	31	29	7	8	8	0.0%
Toplam	2,814,349	2,980,212	2,961,587	2,810,015	2,768,119	-1.5%

Kaynak: MKK

Son yıllarda başta likit fon olmak üzere pek çok fonun getirisinin enflasyonun altında kalması, alternatif yatırım araçlarındaki artış ve bankaların gecelik faiz veren mevduat ürünlerine ağırlık vermesi, söz konusu fonların yatırımcı sayısında azalışa neden olmaktadır. Yatırım fonu yatırımcı sayısı, 2013 yılında %1,5 azalarak 2,8 milyon kişiye gerilemiştir. Gerilemeye karşın, yatırım fonu yatırımcılarının sayısı, halen pay senedi yatırımcılarının yaklaşık 2,5 katıdır. Yatırım fonu yatırımcılarının 31 milyar TL'lik yatırım fonu bulunmaktadır.

Yatırım Fonu Katılma Belgesi Portföy Değerleri (Mn.TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2009	2010	2011	2012	2013	2013/2012 Değişim
Yerli	29,768	32,725	29,703	30,175	30,647	1.6%
Fon	-	-	16	38	47	24.5%
Yatırım Ortaklığı	-	-	54	53	75	40.0%
Tüzel	3,059	3,444	3,216	3,229	3,638	12.6%
Bireysel	26,136	28,488	25,793	26,112	26,098	-0.1%
Diğer	572	794	624	742	790	6.4%
Yabancı	388	411	362	372	334	-10.4%
Fon	-	-	8	8	8	0.0%
Tüzel	126	103	16	18	42	136.9%
Bireysel	250	296	334	346	283	-18.2%
Diğer	11	12	4	0	0	-89.1%
Toplam	30,156	33,136	30,065	30,548	30,981	1.4%

Kaynak: MKK

Yatırım fonlarına temelde yerli bireysel yatırımcılar ilgi göstermektedir. Toplam portföy büyüklüğünün %84'ü yerli bireysel yatırımcılara aittir. 26 milyar TL büyüklüğe sahip olan bireysel yatırımcıların portföyü 2012 yılına kıyasla fazla değişmemiştir. 74.505 yerli tüzel yatırımcının portföyü ise %13 artışla 3,6 milyar TL olmuştur.

Emeklilik Yatırım Fonu Yatırımcıları

Bireysel emeklilik sistemi ile ilgili verilere Emeklilik Gözetim Merkezinden (EGM) ulaşmak mümkündür. Yatırım fonlarında olduğu gibi portföy değerleri, "Finansal Piyasalar" bölümünde yer alan ve Takasbank tarafından açıklanan verilere göre ufak farklılıklar göstermektedir.

Emeklilik yatırım fonlarındaki (EYF) toplam yatırımcı sayısı, 2012 yılında %18 büyüme kaydederken, 2013 yılında devreye giren %25 oranındaki devlet katkısıyla beraber yatırımcı sayısı %32 gibi önemli bir artış kaydetmiştir.

Bireysel emeklilik sistemindeki yatırımcı sayısı 2013 sonunda %32 artışla 4 milyonu aşmıştır.

Emeklilik Yatırım Fonları	2009	2010	2011	2012	2013	2013/2012 Değişim
Yatırımcı Sayısı (Bin)	1,988	2,281	2,642	3,128	4,127	32%
Portföy Değeri (Mn. TL)*	9,097	12,012	14,330	20,346	24,845	22%

Kaynak: EGM
*2013 yılı Portföy Değeri katılımcıların fon tutarından oluşmaktadır, devlet katkısı fon tutarı dahil değildir.

Diğer yandan, 2013 yılında portföy değerindeki artış (%22) 2012 yılındaki artışın (%42) gerisinde kalmıştır. 2013 sonunda bireysel emeklilik fonlarının toplam büyüklüğü 25 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Kişi başı ortalama portföy büyüklüğü ise 2012 sonuna göre %7 düşüşle 6.020 TL'ye gerilemiştir. Devlet katkısı sisteme yeni katılımları teşvik ederken, yatırımcı sayısındaki hızlı artış, pay senedi fiyatlarındaki düşüş ve faizlerdeki artış, ortalama portföy büyüklüğünde azalışa yol açmıştır.

EGM, bireysel emeklilik fonlarındaki yatırımcıların sayısını 10 yıllık yaş gruplarına göre sınıflandırarak yayınlamaktadır.

Yaş Gruplarına Göre EYF Yatırımcı Sayıları (2013)		
Yaş Aralığı	Yatırımcı Sayısı	Dağılım
0-24	261,036	6.3%
25-34	1,436,453	34.8%
35-44	1,399,488	33.9%
45-55	816,906	19.8%
56+	213,073	5.2%
Toplam	4,126,956	100%

Kaynak: EGM

Bu dağılıma göre, yatırımcıların %35'i 25-34, %34'ü 35-44 yaş aralığındadır. Çalışma hayatına yeni başlayan, dolayısıyla nispeten düşük gelir seviyesinde ve düşük tasarruf eğiliminde olduğu tahmin edilen 25 yaş altındaki yatırımcıların toplamdaki payı %6'dır. Emeklilik yaşına yaklaşan veya emeklilik hakkı kazandığı halde sistemde kalmaya devam eden kişileri ifade eden 56 yaş üzeri grubun payı ise %5'tir.

Bireysel emeklilik sisteminde 2013 yıl sonu itibariyle sözleşme sayısı 1.158.136 adet artarak 4,7 milyona yaklaşmıştır. Bu sözleşmelerin %74'ü bireysel sözleşmelerden oluşmaktadır. İşveren katkılı grup emeklilik veya gruba bağlı sözleşmelerin payı ise 2009 yılından itibaren artmaktadır.

2013 yılında
emeklilik fonlarının
portföy büyüklüğü
25 milyar TL
olmuştur.

BES Sözleşme Sayısı		Dağılım	
Yıl	Toplam	Bireysel	Grup
2009	2,203,886	78%	22%
2010	2,525,600	77%	23%
2011	2,939,878	76%	24%
2012	3,496,377	75%	25%
2013	4,654,513	74%	26%

Kaynak: EGM